

har med bidrag af Det norske Myrselskab i sommer gennemgaaet den svenske stats torvskole. Fabriken eies og disponeres af godseier *Arthur Krohn*, Dilling og grosserer *Bernh. Holst*, Moss. Maskineri er endnu ikke bestilt.

VORE EKSPORTMULIGHEDER FOR TORVMULD OG TORVSTRØ

AF ARTHUR KROHN

I DE SIDSTE AAR har man oftere hørt udtale, at Norge har gode betingelser for udførsel af torvmuld og torvstrø. Da en saadan udførsel vil fremme i stor maalestok nyttiggjørelsen af vort lands mange torvstrømyrer, har jeg i den tro, at emnet vil interessere læserne af Det norske Myrselskabs »meddelelser«, forsøgt at give en fremstilling af vor torvstrøindustri eksportmuligheder, baseret paa oplysninger, som er dels godhedsfuldt meddelt af selskabets sekretær og dels indhentet af mig.

De eneste importlande af betydning for torvstrø og torvmuld er England og Kanarioerne. I *England* anvendes torvstrø (men saagodt-som ikke torvmuld) i byerne som strøelse i staldene; generalkonsulatet i London beretter, at forbruget endnu er stort til trods for den stadig øgede udbredelse af automobiler og motorvogne. Paa *Kanarioerne* bruges torvmuld til indpakning af frugt; importen, som er meget stor og synes stadig at være stigende, foregaar omtrent udelukkende fra England, der repræsenterer verdensmarkedet ogsaa paa dette omraade, og som foruden fra sin egen, forholdsvis mindre betydelige produktion forsynes hovedsagelig fra Holland og tildels fra Tyskland. Torvstrøeksporten fra Holland til England udgjorde i 1905 83 061 tons.

Den almindelige pris paa torvstrø, leveret ved skibsbord i London, er 23 sh. pr. ton, hvoraf hollænderne faar 15 sh., medens 6 sh. medgaar til fragt og 2 sh. til forskellige omkostninger.

23 sh. pr. ton er altsaa den pris, som vi for tiden kan faa for vort torvstrø i England; der frågaar imidlertid fra disse

	23 sh.
fragt	15 sh.
agenturprovision	1 »
forskjellige omkostninger	2 »
	18 »

hvorved der bliver igjen . . . . . 5 sh.
= kr. 4,50 pr. ton for produktet, leveret frit ombord i Kristiania eller anden større havn paa østlandet.

Da der paa 1 ton gaar omtrent 15 af vore almindelige norske baller (à 65—70 kg.), bliver altsaa 30 øre pr. balle, hvilket kun er en brøkdæl af torvstrøets tilvirkningsomkostninger hertilands. Jeg vil

dog ikke undlade at nævne, at sagen vilde stille sig noget gunstigere, hvis der blev en stor, regelmæssig forsendelse, idet det norske torvstrø da vilde blive kendt paa markedet, forbrugerne vilde vide at sætte pris paa, at det er langt bedre end det hollandske og tyske, og derfor ogsaa betale mere for det. Endvidere vilde fragtudgifterne kunne formindskes ved haardere presning af ballerne og ved at benytte lastebaade, som ellers har væsentlig tung last og derfor kan tage det lette torvstrø billig. Ved disse fordele, som ved en stor eksport med tiden kan opnaaes, vil vi for vort torvstrø faa noget mere end det tidligere nævnte; men der vil endnu være langt igjen til den pris, der udkræves, for at udførselen kan lønne sig. Det vil desuden være os meget vanskeligt at komme ind paa det engelske marked, da saagodtsom den hele indførsel er i hænderne paa et stort selskab »The Peat Moss Litter Supply Co.«, som har tilintetgjort praktisk talt al konkurrence. En eventuel norsk eksport maa altsaa optage kampen mod dette mægtige, kapitalstærke selskab, og med lærdom fra den senere tids økonomiske historie kan vi forudse, at den vil volde de smaa norske fabriker store vanskeligheder.

Der kan med andre ord ikke være tale om at forsøge udførsel til England; derimod synes ved første øiekast den direkte forsendelse til Kanariøerne at have meget for sig, idet vi i *Otto Thoresens* spanske linje har den direkte forbindelse med dette sted, som Holland og Tyskland savner. En direkte forbindelse istedetfor omlastning betyder i regelen en stor besparelse i transportudgifter, men i dette tilfælde er den ikke saa stor, som man paa forhaand skulde være tilbøielig til at tro. Fragten for torvmuld fra England til Kanariøerne er nemlig meget lav, da skibene ellers fører tung last; fra Norge derimod gaar der kun let last, saa fragten for torvmuld maa beregnes paa et andet grundlag, nemlig efter rumindhold istedenfor efter vegt. Transporten fra Holland og Tyskland til Kanariøerne med omlastning i England bliver saaledes ikke nævneværdig dyrere end fra Norge med den direkte linje. Med nogenlunde de samme fragtudgifter er det os imidlertid umuligt at konkurrere, idet vore konkurrenter har meget mindre produktionsomkostninger.

Da prisen pr. ton paa Kanariøerne er ca.	40 sh.
fragten	22 sh. 6 d.
agenturprovision og andre omkostninger	2 » 6 »
	25 »

saa bliver . . . . . 14 sh.
 prisen for torvmulden, leveret frit ombord i Norge.

Den nævnte fragt, 22 sh. 6 d pr. ton, gjælder, naar rummaalet pr. ton ikke overstiger 120 kubikfod; dette er en saa haard presning, at den neppe lader sig udføre med de presser, der for tiden bruges ved de norske fabriker, hvorfor man enten maa anskaffe nye, kraftigere presser eller betale mere i fragt. En stor nedsættelse i fragt, antagelig til 15 sh. pr. ton, kan imidlertid opnaaes ved anvendelse af de i den

senere tid konstruerede hydrauliske presser, hvorved 1 kubikmeter skal faa en vegt af 800 kg., medens den ved almindelig presning blot veier 200 kg. En ton kan derved udbringes i 22 sh. 6 d eller vel 20 kr. = ca. kr. 1,35 for en almindelig norsk balle. Men selv denne pris, som vistnok er den høieste, man kan gjøre sig haab om, er for liden til at friste til eksportforsøg; man faar jo adskillig mere paa det hjemlige marked; desuden vil der ved udførsel komme til ekstraudgifter, idet emballeringen maa være bedre og torvmulden maaske tilberedes specielt for øiemedet; der stilles vistnok ogsaa store krav til tørheden. Vore fabrikanter vil nok ogsaa betænke sig baade en og to gange, førend de giver ud 7000 kr. til en hydraulisk presse.

Det viser sig saaledes, at heller ikke til Kanariøerne kan der blive en lønnende udførsel, hvad der klart fremgaar af de omtalte priser og omstændigheder; desuden er det — som tidligere berørt — utænkeligt, at vi kan konkurrere med Holland og Tyskland. I det førstnævnte land faar fabrikerne fl. 6,50—7,00 = kr 9,75—10,00 pr. ton for torvstrøet, leveret i lægter eller paa jernbanevogne — en pris, som hertillands ikke paa langt nær dækker tilvirkningsomkostningerne. Den norske torvindustrial vil derfor være henvist til det indenlandske forbrug, der dog stadig bliver større og vistnok med tiden vil gaa op i det fleredobbelte af, hvad det for tiden er.

I SVERIGE har man i det sidste aar nøie overveiet mulighederne for udførsel af torvmuld og torvstrø, idet den svenske torvstrøindustri for tiden arbejder under store vanskeligheder som følge af overproduktion, hidført af de høie priser paa torvstrø i det daarlige foderaar 1904, hvorved der blev fremlokket en mængde svære fabriker. Produktionen er derved blevet for stor i forhold til den nuværende efterspørgsel, saaat det er umuligt for fabrikerne at finde afsætning til tilfredsstillende priser. Det er derfor naturligt, at man vil søge at forbedre stillingen ved at udføre det, som det indenlandske forbrug ikke tiltrænger, og regjeringen har i den anledning foretaget undersøgelser for at finde et marked i udlandet. Øinene blev først rettet mod England, men efter et nøiere studium af forholdene fandt man det vanskeligt at konkurrere der, hvorimod man venter sig meget af udførselen til Kanariøerne. Fragtforholdene stiller sig nemlig gunstig, idet der er en direkte forbindelse mellem disse øer og Gøteborg, som oftere anløbes af *Otto Thoresens norske linje*, og da lavere arbejdspriser, billigere indkøb af myrer, disses store udstrækning, der tillader masseproduktion, i forbindelse med deres ofte heldige beliggenhed i nærheden af jernbanerne, bevirker, at tilvirkningsomkostningerne i Sverige er langt mindre end hos os, kan svenskerne med fordel sælge til priser, som vi ikke kan være tjent med. Der er derfor al grund til at tro, at der fra Sverige vil blive en større udførsel til Kanariøerne, selv naar det indenlandske forbrug er steget og priserne hjemme derigjennem atter har naaet den normale høide.